

**НЕНАСИЛСТВЕНА
СЪПРОТИВА – НОВ
ПОДХОД КЪМ ДЕЦАТА С
ПРОБЛЕМНИ
ПОВЕДЕНЧЕСКИ ПРОЯВИ**

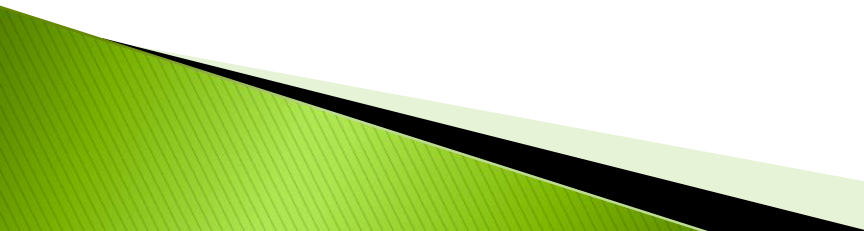
Предизвикателството да възпитаваме децата днес

- ▶ Широк достъп до информация за детското развитие, родителстването и възпитанието и липса на ориентири;
- ▶ „Нужно е цяло село, за да се отгледа едно дете“, но нямаме село на разположение;
- ▶ Нормативни промени по отношение на въпросите на отглеждането и възпитанието на детето;
- ▶ Децата на бъдещето – кои са те и каква е целта на тяхното възпитание?

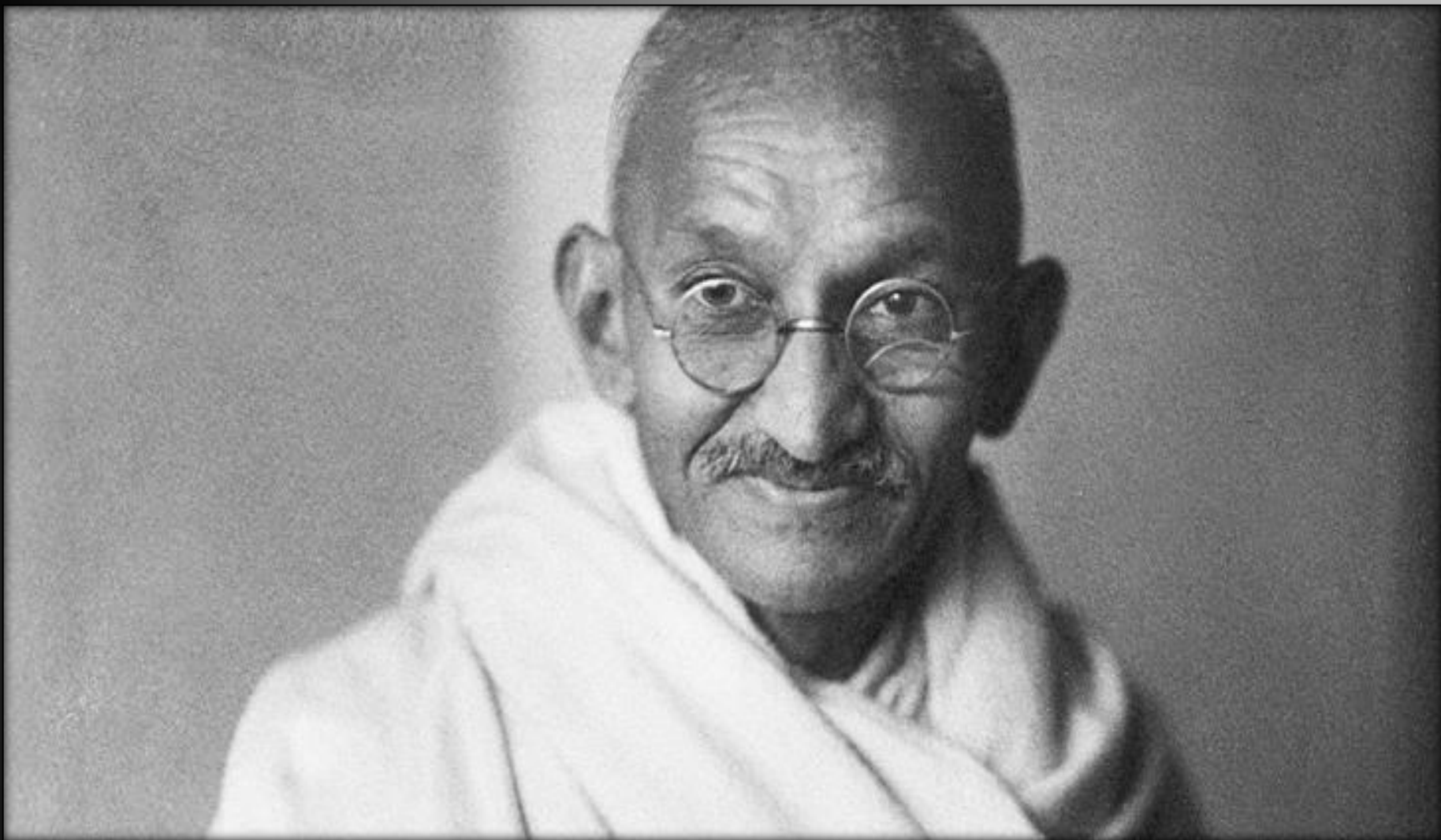
КАК ДА БЪДЕМ
РОДИТЕЛИ / ПРОФЕСИОНАЛИСТИ
БЕЗ ДА СЕ УПОВАВАМЕ НА
СИЛАТА И ВЛАСТТА СИ КАТО
ВЪЗРАСТНИ?

КАК ДА ОВЛАДЯВАМЕ И
КОНТРОЛИРАМЕ ДЕЦАТА НА
БЪДЕЩЕТО?

**ПОДХОДЪТ НА
НЕНАСИЛСТВЕНАТА
СЪПРОТИВА /ННС/
ИЛИ
НОВИЯТ АВТОРИТЕТ**

Ненасилствената съпротива е активен, целенасочен стремеж към мир, който съдържа набор от развиващи се и споделени от определена общност вярвания, нагласи и практики, които позволяват редуцирането на вредните взаимодействия между хората.

Махатма Ганди (1869–1948)

**„ПЪРВО ТЕ ЩЕ ВИ ИГНОРИРАТ.
ПОСЛЕ ЩЕ ВИ СЕ СМЕЯТ.
СЛЕД ТОВА ЩЕ СЕ БОРЯТ С ВАС.
И ПОСЛЕ ВИЕ ЩЕ ПОБЕДИТЕ.“**

Махатма Ганди

Мартин Лутър Кинг (1929–1968)

**„МИРЪТ НЕ Е ДАЛЕЧНАТА ЦЕЛ,
КОЯТО ПРЕСЛЕДВАМЕ. ТОЙ Е ПЪТЯТ,
ПО КОЙТО ВЪРВИМ КЪМ ЦЕЛТА.“**

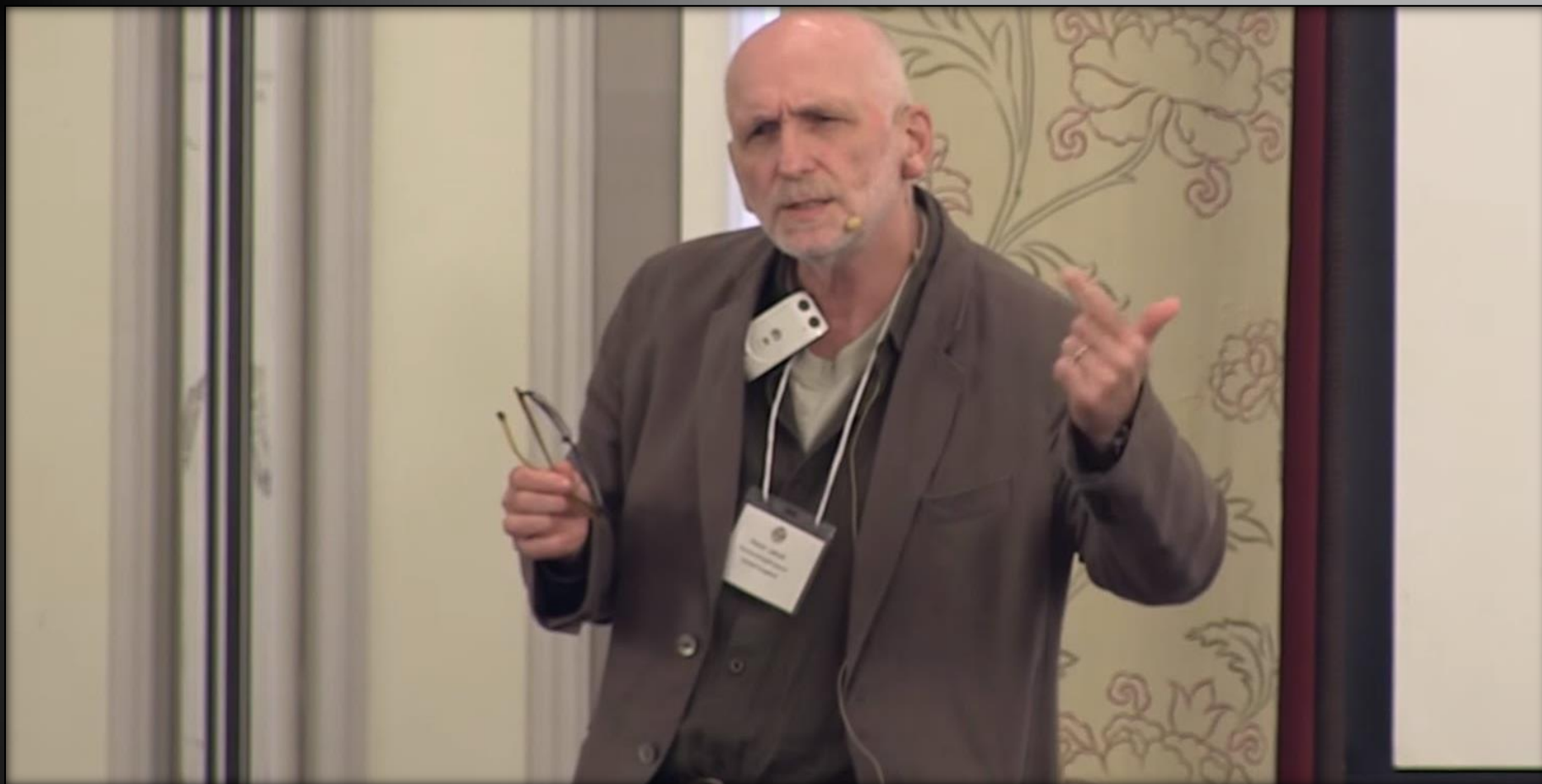
Мартин Лутър Кинг

Хаим Омер >>

Професор по Психология в Университета на
Тел Авив, системен психотерапевт

Д-р Питър Джейкъб >>
системен фамилен психотерапевт

По какво се различава ННС от други подходи?

- ▶ Работи се само с възрастните – родители, учители, възпитатели;
- ▶ Не цели промяна в поведението на детето, а във взаимоотношенията му с възрастния;
- ▶ Позволява на родителите, учителите и терапевта да намерят „общия знаменател“ и да изградят общ „фронт“;
- ▶ Агресията не се разглежда като оправдана от наличието на диагноза;
- ▶ „Никой не може да се справи сам!“

ННС е подходяща в случаите, когато:

- ▶ Детето проявява агресивно или автоагресивно поведение, бягства от училище и/или къщи, злоупотреба с вещества, в риск от сексуална експлоатация, вкл. при наличие на синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност или разстройства от аутистичния спектър;
- ▶ Детето демонстрира екстремно високи нива на тревожност, свързани с отказ от лечение, ОКР, социална изолация или интернет зависимост;

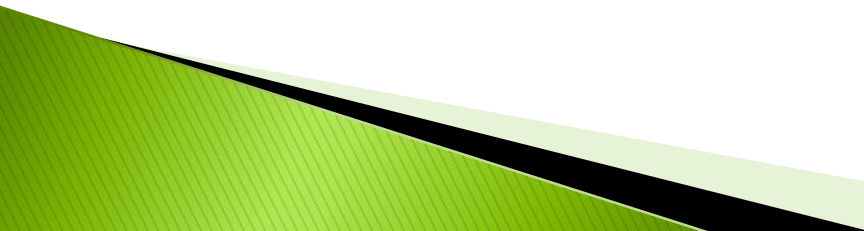
ННС е подходяща в случаите, когато:

- ▶ Е налице домашно насилие;
- ▶ Детето има трудности, свързани със сериозни психични травми, вкл. Посттравматично стресово разстройство;
- ▶ При детето е налице разстройство на привързаността, свързано с преживяно насилие;
- ▶ Детето е настанено извън семейството си като мярка за закрила.

Какво правим чрез ННС?

- ▶ Подкрепяме възрастния в избора на поведение, когато детето се държи контролиращо, враждебно, агресивно, разрушително;
 - ▶ Помагаме на родителите/лицата, изпълняващи родителски функции да преодолееят своето усещане за безсилие;
 - ▶ Възстановяваме колективното и личното самоуважение и усещането за справяне;
-

Какво правим чрез ННС?

- ▶ Подкрепяме грижовните и уважителни взаимоотношения както в семейството, така и в общността;
 - ▶ Избягваме изолацията като резултат от усещането за срам и вина;
 - ▶ Създаваме и развиваме мрежа за подкрепа, която да намали проблемното поведение в дома на семейството и извън него.
-

Какво НЕ е ННС?

- ▶ Ненасилствената съпротива НЕ е бихевиористичен подход! Тя НЕ ни учи да реагираме по определен, „правилен“ начин!
- ▶ Ненасилствената съпротива НЕ използва концепциите за наказание и награда!
- ▶ Ненасилствената съпротива НЕ цели промяна в детето, но вярва, че тя е възможна!
- ▶ Ненасилствената съпротива НЕ означава, че се предаваме, или че игнорираме поведението на детето. Тя е търсене и възстановяване на нашата връзка с детето и активно присъствие в неговия живот!

Ненасилствената
съпротива НЕ е просто
набор от техники.

Тя Е НАЧИН НА ЖИВОТ!

ОСНОВНИЯТ ПРИНЦИП НА ННС

**ДА КОНТРОЛИРАМЕ ДРУГИТЕ Е
НЕВЪЗМОЖНО.**

**ЕДИНСТВЕНОТО НЕЩО, КОЕТО
МОЖЕМ ДА КОНТРОЛИРАМЕ, Е
КАКВО ПРАВИМ САМИТЕ НИЕ И
КАК ОТГОВАРЯМЕ НА ЧУЖДИТЕ
ДЕЙСТВИЯ.**

НАШИТЕ ЦЕЛИ:

- ▶ Да затвърдим родителското присъствие в живота на детето
- ▶ Да изградим наново взаимоотношенията между възрастния/те и детето

Как го правим или технология на ННС.....

- ▶ Деескалацията;
- ▶ Трите кошници;
- ▶ Изявлението;
- ▶ Седянката;
- ▶ Жестовете за помирение;
- ▶ Мрежата за подкрепа;

Как го правим или технология на ННС.....

- ▶ Кампания на загрижеността;
- ▶ Опашката;
- ▶ Телефонният кръг;
- ▶ Среци, среци, среци
- ▶ Грижа за себе си;
- ▶ Грижа за другите деца в семейството.

Цикъл на ескалацията

Ескалацията и нейното противодействие

- ▶ **Симетрична** – детето и възрастният се опитват да се „надцакат“ взаимно;
- ▶ **Допълваща се** – поведението на детето става все по-контролиращо и агресивно, докато възрастният се чувства все по-безпомощен и изпълнява исканията на детето.

КОВИ, КОГАТО ЖЕЛЯЗОТО Е
СТУДЕНО!

Деескалацията е изходната точка на ННС, защото:

- ▶ Намалява напрежението както на възрастния, така и на детето;
- ▶ Сnižава риска от възникване на инциденти;
- ▶ Демонстрира на детето алтернативен начин за взаимодействие;
- ▶ Дава време да планираме по-нататъшни действия и емоционален отговор, които да подсилят авторитета на възрастния;
- ▶ Дава възможност за търсене на подкрепа;
- ▶ **Е** съставна част на останалите техники.

ДЕЕСКАЛАЦИЯТА е най-
трудната за овладяване
техника в ненасилствената
съпротива, защото изисква от
възрастния самопознание,
саморефлексия и **УСЪРДНА**
РАБОТА НАД СЕБЕ СИ!

**Трите кошници на ННС – работим >>>
върху конкретни поведения**

Измерения на родителското присъствие

- ▶ **Физическо присъствие** – „Аз съм тук“, „Аз няма да си отида“, „Аз ще се върна“;
- ▶ **Вътрешно присъствие** – „Аз ще понеса своята тревожност и няма да ѝ се предам, аз ще превъзмогна своя гняв, решен съм да остана спокоен. Аз приемам теб, моето дете, като личност и заставам с лице към теб. Няма да се извърна и няма да те изоставя. Моят глас и моето тяло ти показват, че нямам лоши намерения. Ти чувстваш моята увереност.“

Измерения на родителското присъствие

- ▶ **Системно присъствие** – „Аз няма да пазя тайни. Аз се свързвам с други възрастни и търся подкрепа. Физическото им присъствие подкрепя моето вътрешно присъствие в общуването ми с детето. Моите действия са прозрачни и аз приемам теб, другия възрастен, като мой коректив. Ти придаваш валидност на моите действия и позиция.“

Как губим своето присъствие като родителски фигури?

- ▶ Като избягваме физически срещите с детето;
- ▶ Като не обръщаме внимание на детето, когато сме заедно;
- ▶ Като изпълняваме всяко искане на детето с цел да избегнем провокация и конфликт;
- ▶ Като губим системно самообладание при провокация.

Техники за повишаване на родителското присъствие:

- ▶ Изявлението;
- ▶ Седянката;
- ▶ Кампания на загрижеността;
- ▶ Опашката;
- ▶ Телефонният кръг.

Мрежата за подкрепа на родителите – основен ресурс за справяне с проблемното поведение

- ▶ Възрастни, вкл. специалисти, както и приятели на детето;
- ▶ Поведението на детето не се пази в тайна;
- ▶ Всеки акт на насилие или неговото избягване се предава на цялата мрежа;
- ▶ Всички стъпки на участниците в мрежата се предават на цялата мрежа;

Мрежата за подкрепа на родителите – основен ресурс за справяне с проблемното поведение

- ▶ Срещи, срещи, обсъждания и планиране и отново срещи.....
- ▶ Роли на участниците в мрежата:
 - ❖ Свидетели;
 - ❖ Буфери за стреса, вкл. за детето;
 - ❖ Детегледачи;
 - ❖ Медиатори;
 - ❖ Всичко друго според индивидуалния случай!

Жестовете на помирение – да изградим наново връзката си с детето

- ▶ Едностранни действия, които демонстрират безусловна любов и приемане на детето
- ▶ НЕ СА НАГРАДИ!
- ▶ НЕ СА ПОДАРЪЦИ!
- ▶ НЕ СА НЕЩАТА, които родителската фигура прави така или иначе!

Жестовете на помирение – да изградим наново връзката си с детето

- ▶ Правят се независимо от поведението на детето!
- ▶ Правят се периодично във времето.
- ▶ Правят се без да очакваме от детето да ги приеме или оцени или да бъде благодарно!

Те са малки (или големи)
БОМБИ ОТ ЛЮБОВ

Някои идеи:

- ▶ Чаша горещ шоколад или друга любима напитка;
- ▶ Просто шоколад или любимо ястие;
- ▶ Записване в желана дейност;
- ▶ Предоставяне на възможност да прави нещо, което му харесва;
- ▶ Пътуване;
- ▶ Игра;
- ▶ **Всичко, което ще покаже на детето, че наистина го познаваме и приемаме!**

Жестовите на помирение – да изградим наново връзката си с детето като разпознаем неговите „непосрещнати“ нужди:

- 1. Да се чувства сигурно и защитено.**
- 2. Да се чувства принадлежно.**
- 3. Да има своята специална история – лична и на семейството си.**
- 4. Да се чувства подкрепено в своето развитие.**

Жестовите на помирение ни помагат да обединим тази вътрешна представа за детето

...с тази!

КАК СЕ СЛУЧВА ВСИЧКО
ТОВА?

ННС в училище и в резидентни услуги

НИЕ работим като екип, НИЕ действаме като екип, НИЕ отговаряме като екип, НИЕ правим грешки като екип, НИЕ мислим като екип! И аз като личност съм ЧАСТ ОТ ТОЗИ ЕКИП! Дори в трудните ситуации, пред които се изправям сам, аз усещам подкрепата на своя екип! И като авторитетна фигура, аз представлявам нашето желание да изградим сигурна и добронамерена среда за всички нас!

Предизвикателствата :

- ▶ В основата на очакванията на обществото стои **концепцията за контрол;**
- ▶ Практиките и политиките в училищата/резидентните услуги най-общо са ориентирани към дисциплината и наказанието, което само по себе си води до ескалация;
- ▶ Учителите/възпитателите работят в сравнителна изолация и често – в критично социално обкръжение;

Предизвикателствата :

- ▶ Проблематичното поведение обичайно се прехвърля йерархично и „по компетентност“ към по-висшестоящите/органа по закрила/органиите на реда, от които се очаква да намерят решение – как се отразява това върху авторитета на родителската фигура?;
- ▶ Липса на комуникация, прозрачност и екипна работа както в организацията, така и с родителите и други хора, имащи отношение към благосъстоянието на детето.

Някои идеи, базирани на ННС:

- ▶ Подобряване на начините за комуникация;
- ▶ Полагане на усилия за уважително отношение един към друг;
- ▶ Постигане на съгласие за използването на ННС като обща платформа от нагласи, цели, ценности и взаимодействие;
- ▶ Откритост и прозрачност в действията на всички страни.

Какво харесвам аз най-много в ненасилствената съпротива?

- ▶ Че е конкретна и практически насочена система за подкрепа на родителите, но е и базирана върху тяхната вътрешна работа над себе си;
- ▶ Че е изградена на принципа на „slow thinking“ (бавното мислене);
- ▶ Че е проводник на екипната работа;
- ▶ Че за нея няма „неспасяеми случаи“;
- ▶ Че разглежда всеки случай като индивидуален и неповторим и не дава готови рецепти;
- ▶ Че ни дава право на грешки и нови опити!